

ATT SKRIVA SIG TILL LÄSNING

– LÄRARES UPPFATTNINGAR AV METODEN

Avancerad nivå
Pedagogiskt arbete

Sofia Ivarsson

2016-LÄR1-3-M12

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Grundlärarutbildningen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3, 240 hp

Svensk titel: Att skriva sig till läsning- Lärares uppfattningar av metoden

Engelsk titel: Writing to reading- teachers' perceptions of the method

Utgivningsår: 2016

Författare: Sofia Ivarsson

Handledare: Magnus Levinsson

Examinator: Marita Cronqvist

Nyckelord: Att skriva sig till läsning, ASL

Sammanfattning

I denna undersökning fokuseras undervisningsmetoden *Att skriva sig till läsning* (ASL). Utifrån Arne Trageton (2014) beskrivs hur arbetet med metoden kan gå till i förskoleklass och årskurserna 1-2. Sedan presenteras tidigare forskning och övrig litteratur genom att belysa fördelar med metoden, varför metoden fungerar och nackdelar med metoden. Tidigare forskning är av delad mening vad det gäller om metoden är något att arbeta med i undervisningen eller inte och denna undersökning ska försöka svara på frågor som tidigare forskningar efterfrågar.

Syftet med studien är att undersöka lärares uppfattningar av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL).

- Vilka för- och nackdelar har metoden för elevers lärande?
- Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med svårigheter?
- Hur bidrar ASL- metoden till elevers lärande i jämförelse med mer traditionella undervisningsmetoder?

Undersökningen grundar sig i en kvalitativ metod i form av intervju. Då undersökningen syftar till att utforska lärares uppfattningar och deras tolkningar av verkligheten gör sig metoden rättvis i denna undersökning. Informanterna i undersökningen är lärare som undervisar i förskoleklass eller årskurs 1-2 och som använder sig av metoden ASL.

Resultatet i undersökningen visar stora fördelar med ASL. Metoden upplevs av lärarna att gynna alla elever och då särskilt de elever med läs- och skrivsvårigheter. Lärarna ser att eleverna presterar bättre i arbete med metoden i jämförelse med mer traditionella undervisningsmetoder.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
BAKGRUND	2
ASL som metod	2
Förskoleklass	2
Årskurs 1.....	3
Årskurs 2.....	3
Tidigare forskning och övrig litteratur	4
Fördelar med ASL	4
Varför fungerar ASL.....	5
Nackdelar och utmaningar med ASL	6
SYFTE	8
TEORETISK RAM	9
METOD	11
Kvalitativ metod.....	11
Intervju	11
Urval	12
Genomförande.....	13
Tillförlitlighet och giltighet	13
Etik.....	14
Analys och bearbetning.....	14
RESULTAT	16
Scaffolding	16
Stöttning mellan elev- elev.....	16
Stöttning mellan lärare- elev	16
Stöttning genom hjälpmedel	17
Sociala samspel	19
Närmsta utvecklingsnivå	20
Hur används metoden?	22
DISKUSSION	24
Vilka för- och nackdelar har metoden för elevers lärande?	24
Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med svårigheter?	24

Hur bidrar ASL-metoden till elevers lärande i jämförelse med tidigare undervisningsmetoder?	25
Uppsatsens kunskapsbidrag	26
Metoddiskussion	26
Didaktiska konsekvenser	27
TACK.....	29

INLEDNING

PISA är en internationell studie där elevers förmågor i de tre kunskapsområdena matematik, naturvetenskap och läsförståelse undersöks. Studierna genomförs vart tredje år och kan på så vis jämföras med tidigare resultat. Den senaste PISA-undersökning som publicerats är 2012 års undersökning som visar att svenska elevers läsförståelse försämras i förhållande till tidigare undersökning som utfördes 2009 (Skolverket 2013). Detta resultat gör det intressant och viktigt för mig som blivande lärare att hitta en metod som kan hjälpa eleven i sin läsinlärning.

Under lärarutbildningen har det lyfts flera inlärningsmetoder som gett inspiration till kommande yrkesroll. En av dessa inlärningsmetoder har gjort mig extra nyfiken och intresserad av att sätta mig in i mer och den metoden är *Att skriva sig till läsning* (ASL). Metoden är uppbyggd som ett stationssystem där huvuduppgiften är att eleverna skriver på datorn oavsett om de kan skriva eller inte. Eleverna skriver enbart på datorn fram till årskurs 2 då de börjar träna att skriva för hand. Eleverna lär sig att läsa genom att de skriver egna texter. Jag har inte sett några lärare som använt metoden under mina VFU-perioder men jag har sett en lärare som använder den så kallade ”spökskrivningen” i en förskoleklass. Eleverna kunde då skriva texter utan att egentligen varken kunna läsa eller skriva. Detta gjorde mig nyfiken och intresserad av att veta mer om. Jag har även hört en lärare som använder metoden säga att ASL fungerar väldigt bra i hennes klass och att hon var nöjd med att arbeta efter metoden.

Det finns forskning som talar för att metoden har positiva effekter på elevers läs- och skrivinlärning och att den kan vara gynnsam för elever med läs- och skrivsvårigheter. Men det finns även forskning som säger att metoden inte är tillräcklig och att det inte finns tillräcklig forskning kring hur elever med läs- och skrivsvårigheter gynnas av datoranvändandet. Tidigare forskning lyfter att det behöver göras fler studier inom området då det råder tveksamheter kring hur elevens inlärning påverkas av metoden. ASL har blivit ifrågasatt och det råder delade meningar om det är en metod att använda sig av eller inte. Därför behövs det mer forskning om metoden. Detta gör det relevant att utforska genom att använda lärares uppfattningar då de använder metoden. Eftersom det råder delade meningar om metoden i tidigare forskning vill jag studera lärares upplevelser av metoden. Då det behövs mer forskning kring hur elever med läs- och skrivsvårigheter gynnas av datoranvändandet vill jag även undersöka hur lärarna upplever att metoden stöttar elever med svårigheter då datoranvändandet är en stor del i metoden. För att få en uppfattning om hur metoden förhåller sig jämfört med en mer traditionell undervisning vill jag dessutom undersöka lärares upplevelser kring detta.

I denna undersökning kommer läs- och skrivmetoden ASL studeras så som den presenteras av Arne Trageton. Undersökningens övergripande syfte är att undersöka lärares upplevelser av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL).

BAKGRUND

I detta avsnitt presenteras inledningsvis en sammanfattning av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL) utifrån Arne Tragetons (2014) beskrivning. Beskrivningen av metoden görs utifrån hur Trageton anser att arbetet i de olika årskurserna från förskoleklass till årskurs 2 bör ske. Utifrån tidigare forskning och övrig litteratur synliggörs därefter fördelar respektive nackdelar och förklaringar till varför ASL fungerar.

ASL som metod

I metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL) beskriver Trageton (2014) att barn redan i förskolan kan börja arbeta med metoden. Det är en metod som är uppbyggd på så vis att eleverna arbetar kortare stunder på olika stationer. Huvuduppgiften i ASL bygger på att eleverna skriver egna texter med hjälp av datorn. Handskrivningen får eleverna vänta med tills de börjar i årskurs 2. Trageton förklarar hur lärare kan använda metoden i olika åldrar och årskurser. I denna undersökning kommer fokus ligga på förskoleklass till årskurs 2.

Förskoleklass

I början av förskoleklass är det enligt Trageton viktigt att skapa en god föräldrakontakt och föräldrainformation inför arbetet med ASL då det för många föräldrar är nytt med textskapande på dator. Arbetet med eleverna börjar med ett bokstavstest för att se hur många bokstäver eleverna kan. Bokstavskunskap är den viktigaste delen för att skapa goda läsfärdigheter anser Trageton. Hur många bokstäver eleven kan när skolan börjar kan förutsäga hur läsnivån kommer att se ut för eleven. Bokstavstestet görs inte i alfabetisk ordning då en del elever kan rabbla alfabetet utan att kunna bokstäverna. Det kan variera mycket kunskapsmässigt hos eleverna i förskoleklassen. Någon kanske känner igen alla, både de stora och de små bokstäverna medan någon kanske bara kan första bokstaven i sitt namn. Bokstavstestet görs även i slutet av förskoleklassen för att se hur utvecklingen i bokstavskunskaperna har gått (Trageton 2014, s. 104-105).

På alla arbetsbord i klassrummet ska det enligt Trageton finnas ett alfabet fasttejp. Det ska även finnas upphängt i klassrummet i alfabetisk ordning. Det ska gärna finnas på flera ställen, både stora och små bokstäver ska finnas med och det ska vara skrivet med typsnittet Arial. Trageton anser att det underlättar för inläringen att alltid kunna visa och peka på alfabetet. En viktig sak med alfabetet är att det inte ska kopplas till några illustrationer då eleverna får ännu en sak att tolka. Eleverna kan ha svårt att veta vad bilden föreställer och på så vis krångla till det (Trageton 2014, s. 107).

Trageton (2014, ss. 113-114) anser att eleverna redan från första dagen i skolan ska börja skriva på datorn och ser då vikten i att ha en korrekt fingersättning. Han tycker att eleverna ska se bokstavsordningen på tangentbordet och även markera på tangentbordet var gränsen går för vänster och höger hand. Detta anses göra det lättare för eleven att veta vilken hand de ska ha vart. För att göra denna träning rolig kan läraren hitta på olika lekar där eleven ska försöka trycka på rätt bokstav utan att titta på tangentbordet. Desto tidigare eleven lär sig detta ju mer fördel anses han eller hon få i sin framtida skrivning.

Den första fasen eleverna i förskoleklass går igenom är att göra så kallade ”bokstavsräckor” i par, där eleverna leker med bokstäverna genom att trycka på tangenterna i tre minuter. Sedan skriver de ut det och gör en bokstavsbok. När eleverna har sin bokstavsbok börjar bokstavsjakten, då får eleverna leta efter en speciell bokstav och räkna hur många utav den bokstaven som finns. De markerar bokstäverna i olika färger och säger bokstaven högt varje

gång den markeras och allt eftersom kan de börja säga bokstavsljudet. Genom detta arbetsätt anser Trageton att eleverna får lära sig alla bokstäver i sin egen takt. Att eleverna börjar skriva sina namn till de texter de gör är viktigt i den processororienterade skrivningen (Trageton 2014, ss. 109- 115).

Allt eftersom elevernas utveckling kommer bokstavsräckorna stå för en berättelse. Eleven berättar vad han eller hon skrivit för en lärare och läraren skriver ner berättelsen under elevens text. Eleverna ritar även en bild till sina berättelser. Detta kallas för ”spökskrift”, en skrift som bara de själva kan läsa. Eleven berättar vad bokstäverna står för och läraren skriver ner orden. På så sätt kan eleven lära sig orden och använda dem korrekt nästa gång den skriver. Eleven lyckas få med enstaka ord i sina bokstavsräckor genom att fråga hur det stavas och lyssna på vilka ljud som är med (Trageton 2014, ss. 116- 119).

Övergången för att få mer avancerade texter är att börja göra ordböcker där eleven skriver de ord han eller hon kan. Det kan handla om olika teman eller att de ska börja på en viss bokstav. Till orden ritar eleven bilder. Dessa ordböcker blir individanpassade, personliga och bygger på elevens intresse. Senare kan eleven börja skriva om olika teman de arbetar med i klassen och även dikter (Trageton 2014, ss. 119- 129).

Årskurs 1

Enligt Trageton är det ofta att eleverna börjar undervisas genom ASL först i årskurs 1 i Sverige. Tragetons föredrar att eleverna börjar redan i förskoleklass med bokstavskunskap, bokstavsräckor med mera. Har inte eleverna det ser Trageton att eleverna gör samma sak som de skulle gjort i förskoleklassen för att sedan fortsätta utveckling med skrivarglädje och läslust. Trageton anser att eleverna bör börja läsa obekant texter, alltså andra texter än de som de skriver själva. Det kan vara till en början klasskamraternas texter för att sedan läsa böcker från biblioteket. Eleverna anses utveckla sitt skrivande genom mer avancerade texter och lägger mer fokus på genrer. En viktig del av skrivandet är att det finns en mottagare av texterna. Därför kan brevskrivning och att producera tidningar vara ett bra sätt att skriva sina texter på, då det blir naturliga mottagare (Trageton 2014, ss. 131- 148).

När eleverna går i årskurs 1 kan de enligt Trageton börja producera sina egna läseböcker. Detta är en aktivitet som uppskattas av eleverna. De kan skriva enskilt eller i par och sedan kan boken tryckas i deras egna förlag. Läraren kan bestämma olika teman och kan även ha en keps eller något liknande med förlagets namn på då det ska presenteras nya teman eller när ändringar sker. Detta för att göra det roligare och motivera eleverna till skrivandet. När läseböckerna produceras är det innehållet som är det viktiga och inte stavning. Trageton (2014) ser helst att rättstavningsprogram som finns på datorn inte används än utan låter eleverna fokusera på innehållet. När böckerna är färdiga läser författarna upp sin bok för övriga i klassen och de diskuterar innehåll, bedömer, ger respons och kritiserar. Dessa böcker används sedan som läseböcker av alla i klassen. Eleverna behöver även riktiga och professionellt skrivna böcker att läsa också men deras egenskrivna böcker kan vara en bra start att få igång läsningen på (Trageton 2014, ss. 154- 165).

Årskurs 2

I årskurs 2 börjar eleverna med handskrivning och eftersom eleverna anses ha utvecklat sina motoriska förmågor klarar de enligt Trageton att lära sig skriva för hand mycket snabbare än om de hade börjat som 6- åringar. De får börja med att granska sina tidningar som de hade gjort förra året och ska nu börja utveckla dem så de blir mer avancerade. Även brev, dikter och olika genrer ska enligt metoden fortsätta att utvecklas under årskurs 2. Detta görs genom

att studera professionella texter i de olika delarna som de ska utvecklas i. Eleverna i årskurs 2 anses behöva längre tid att skriva i sträck då de producerar längre och mer avancerade texter. Eleverna börjar fokusera mer på hur ord stavas och vill stava rätt. De frågar lärare men kan även använda rättstavningsprogram på datorn (Trageton 2014, ss. 168, 172).

Trageton (2014, s. 175) lyfter fram i en undersökning där eleverna fick svara på en enkät att de flesta tycker att det är bättre att skriva i par även i årskurs 2. De tycker texterna blir längre och mer spännande då de är två som kan komma med förslag. De kan då även hjälpas åt att korrigera de fel som uppstår.

Enligt Trageton är faktatexter viktiga då eleverna får skriva samtidigt som de behöver leta upp fakta ur professionella faktaböcker och på så vis blir läsare av sådana böcker också. Samtidigt som de läser och hämtar fakta blir de även inspirerade till hur de ska göra i sina egna faktaböcker. För elever i årskurs två kan det bli för krävande att leta fakta på internet därför är det att föredra faktaböcker (Trageton 2014, s. 176).

Tidigare forskning och övrig litteratur

I detta avsnitt görs en fördjupning av ASL-metoden genom tidigare forskning inom området och övrig litteratur. Den tidigare forskning som valts ut till undersökningen är noga utvald och kritiskt granskad för att ge en nationell och internationell översikt på området. För att vara en del av tidigare forskning i denna undersökning krävs att forskningen gått igenom en vetenskaplig granskning. Detta har kontrollerats genom att använda databasen *Ulrichsweb* som talar om att forskningen är vetenskapligt granskad eller inte. Enbart vetenskapligt granskade forskningar får i denna undersökning kalla sig för tidigare forskning all annan litteratur presenteras som övrig litteratur. Den tidigare forskning och övrig litteratur som är av relevans för studien presenterar här funna fördelar och nackdelar med ASL, samt faktorer som kan förklara varför ASL fungerar.

Fördelar med ASL

Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 98- 103) forskare på Örebro universitet har studerat två klasser i årskurs 1 som använt sig av datorer som skrivverktyg i undervisningen från skolstart och jämfört dessa med två klasser som använder en mer traditionell undervisning. Dessa båda klasser är även de i årskurs 1 och använder inte datorer som skrivverktyg. I de två klasser som använder datorer som skrivverktyg börjar eleverna producera texter redan från första skoldagen. De arbetar i par och skriver dagligen texter med hjälp av datorn. Om eleverna vill får de skriva för hand men annars väntar de med handskriften tills de börjar andra klass. I studien ser de båda forskarna att eleverna får bättre självförtroende då de får förutsättningar att skapa sina egna texter och där resultatet blir snyggt med hjälp av datorn. Även Takala (2013) som är professor i specialpedagogik vid Helsingfors universitet presenterar liknande resultat i sin artikel. Hon genomförde en mindre studie där ett tjugotal lärare som arbetade med ASL fick utvärdera metoden via ett frågeformulär. Eleverna i denna studie har observerats under lektionstid och även en sammanställning från flera D- och C-uppsatser där både observationer och intervjuer ligger till grund är för resultatet i artikeln. Resultatet i studien pekar på att eleverna blir inspirerade till att skriva genom metoden ASL (Takala 2013, ss. 17- 21).

Forskarna Hultin och Westman (2013, s. 1097, 1102) har även de gjort en vetenskaplig studie där ASL-metoden jämförs med traditionell undervisning. I denna studie har forskarna följt ett trettiotal lärare i tvåårs tid som nyligen börjat med metoden ASL. De har gjort klassrumsobservationer, lärarintervjuer och analyserat ett hundratal elevtexter som utgör en

grund för studien. Det som framkommer när lärarna inför ASL i undervisningen är att eleverna skriver längre texter och klarar av att bemästra sina texter själva. Även forskarna Agélii Genlott och Grönlund (2013, ss. 98, 102) lyfter detta i sin studie men, lägger även till att elevernas texter har en bättre struktur, innehöll ett mer detaljerat språk och att eleverna läste bättre än elever som undervisats i en mer traditionell läs- och skrivmetod.

Trageton (2014, ss. 62, 69) lyfter att inom metoden ASL är tanken att två elever arbetar tillsammans vid en dator. Det bidrar till att eleverna för en dialog om skrivandet och kan på så vis hjälpa varandra. Eleverna lär sig bäst i en dialog med andra. Par fungera bäst men till vissa tillfällen som till exempel diskussioner kan det fungera i grupper med fyra. Tragetons synpunkter är inte av tidigare forskning men hans tankar stärks av Hultin och Westman (2013, ss. 1101-1102) då även de ser i sin tidigare forskning dessa fördelar med att skriva i par. Det kan ge väldigt mycket om eleverna i paren är på ungefär samma utvecklingsnivå. Då de kan utmana varandra. För vissa elever fungerar det inte att arbeta i par vilket Hultin och Westman inte anser behöva vara ett tvång. Det gäller för läraren att väga för och nackdelar och göra det som är bäst för eleverna och gruppen. De texter eleverna skriver anser Wedin (2011, s. 103) att det är viktigt att det finns mottagare till. Med det menar hon att det är av stor betydelse för eleverna om de får berätta om sin text. På så vis får de både träna på att läsa texten och sedan träna på att framföra dem. Utifrån det samtal som blir kring elevernas texter utvecklas eleverna vidare och producerar bättre texter. Dessa tankar, som inte presenteras i direkt anslutning till vetenskapliga studier förstärks dock av tidigare forskning inom området där Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 103) ser att samspelet och kommunikationen mellan eleverna är högre än de som använder en traditionell undervisning. Under tiden som eleverna producerar texter diskuterar de om textskapande. Även i tidigare forskning visar studier av Hultin och Westman (2013) och Takala (2013) liknande resultat. Takala (2013, ss. 17 – 19) kommer även fram till att eleverna ger varandra råd och hjälper varandra medan Hultin och Westman (2013, s. 1102) sett att det är en ökad kommunikation även mellan eleverna och lärare.

Varför fungerar ASL

Agélii Genlott och Grönlund (2013, ss. 98- 103) menar att när eleverna lär sig läsa medför de en kognitiv process och när eleven lär sig skriva för hand medför de en motorisk process. I den traditionella undervisningen lär sig eleverna både läsa och skriva för hand samtidigt. Vilket enligt Agélii Genlott och Grönlund betyder att eleverna behöver lära sig två parallella processer samtidigt. De elever som undervisas med ASL och har datorer som skrivverktyg lär sig en process i taget. Först lär de sig att läsa genom att skriva texter på datorn och sedan lär de sig skriva för hand. Denna metod ses därför som positiv för elever med motoriska svårigheter då den motoriska processen inte startar fören i andra klass. Utöver den tidigare forskningen lyfter Wedin (2011, s. 71) i övrig litteratur att skrivning är lättare att börja med då hon menar att skrivandet utgår från egna tankar istället för läsandet som kräver att man måste tolka andras tankar.

Datorer eller surfplattor är idag en självklarhet för de flesta 6-åringarna att ha och använda i hemmet. Det är 90- 95 procent av eleverna i förskoleklassen som har tillgång till dator eller surfplatta i hemmet vilket då kan ses som en självklarhet att även kunna använda som hjälpmedel även i skolan (Trageton 2014, s. 103). Även Wedin (2011, s. 117) lyfter att det är en självklarhet att datorer ska användas i undervisningen och att frågan är bara hur de ska användas på bästa sätt. De flesta lärare som var med i studien som Hultin och Westman (2013, s. 1102) presenterar fortsätter med ASL-metoden i sin undervisning och överger den traditionella läs- och skrivundervisningen.

Forskarna Goldberg, Russell och Cook (2003, s. 2) presenterar en metaanalys där ett trettiotal studier är sammanställda, studierna fokuserar på datorernas inverkan då de används i undervisning för att producera text. Detta jämförs med att eleverna skriver för hand på papper. Forskarna ser att eleverna blir mer engagerade och motiverade i sina studier när pennan byts ut mot datorn. Det visade sig framförallt på de elever som från början hade en motvillig inställning till skrivning. Elevernas texter blir längre och av bättre kvalitet när datorskrivande elever jämförs med elever som skriver för hand (Goldberg, Russell & Cook 2003, ss. 13- 18). Att använda datorn som skrivverktyg anser Hultin och Westman (2013, s. 1102- 1103) gör det enklare för eleverna att flytta och korrigera text. Detta gör i sin tur enligt Hultin och Westman att eleverna kan skriva mer processinriktat än vad elever som skriver för hand ges möjligheten till. Det är enklare att skriva på datorn så för eleverna är det rent motoriskt lättare att skriva på datorn och kan på så vis koncentrera sig på vad de skriver. Goldberg, Russell och Cook (2003, s. 20) ser även att eleverna lättare utvecklar sitt skrivande med hjälp av datorer då de lättare kan få hjälp och stöd av både kamrater och lärare. De menar att det är lättare för eleven att ändra i sin text i ett tidigare skede om något är fel. Även Hultin och Westman (2013, s. 1102- 1103) lyfter liknande resultat, att elever som undervisats med ASL läste texter med bättre intonation och naturligare stopp vid punkter och i de texter de skrev användes bättre meningsbyggnad och innehåll. Eleverna använde oftare mellanrum mellan orden och inledde meningarna med stor bokstav och avslutade med punkt än de andra eleverna.

Hultin och Westman (2013, s. 1102-1103) visar i sitt resultat att speciallärarens roll förändrats då metoden blivit en del av undervisningen. De elever som tidigare gick till specialpedagogen kan numera vara kvar i klassrummet och delta som de andra eleverna då undervisningen blir individualiserad. Specialläraren kan då fungera som en handledare för läraren genom att ge förslag på hur stötningen för elevens utveckling kan ske. Detta stärks även av Takala (2013, ss. 20- 21) som menar att metoden ger eleverna förutsättningar för en individanpassad undervisning då de själva väljer vad de ska skriva om och skriver efter sin egen utvecklingsnivå. Att kunna delta efter sin egen förmåga gynnar framförallt elever med svenska som andraspråk, elever med dyslexi och elever med motoriska svårigheter. För eleverna med motoriska svårigheter är det positivt då de slipper forma bokstäver med pennan och kan skriva på datorn istället. Då slipper de att känna upprepade misslyckande när bokstäverna blir korrekta direkt på datorn (Takala 2013, ss. 20-21).

Forskarna Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 101, 103) ser även fördelar för elever med svenska som andraspråk och elever med läs- och skrivsvårigheter. Eleverna kan oavsett förmåga producera egna texter och med talsyntes som hjälpmedel kan eleven även få stavningshjälp och förslag på ordval. I studien ser Agélii Genlott och Grönlund att elever med motoriska svårigheter, med svenska som andraspråk och med läs- och skrivsvårigheter gynnas och klarar sig bättre med denna metod än en traditionell undervisning. Som tillägg utöver den tidigare forskningen lyfter även Wedin (2011, s. 123) att skrivande på datorn kan vara till fördel vad det gäller elever med svenska som andraspråk. Hon menar även att eleven då kan skriva på sitt förstaspråk och med hjälp av översättningsverktyg översätta till svenska. På så vis får eleven stöd för utveckling i alla sina språk.

Nackdelar och utmaningar med ASL

Forskaren Takala (2013, s. 22) kommer fram till att lärarna i studien ser metoden som ett komplement till andra läs- och skrivmetoder. Lärarna upplever inte metoden som tillräcklig för att kunna använda enbart den metoden i undervisningen. Takala anser att det behövs

ytterligare studier och en grundlig utvärdering för att se metodens långsiktiga effekter och effektivitet.

Det är vanligt förekommande med ”surfplattor” i klassrummen vilket Trageton (2014, s. 62) ställer sig frågande till då han har sina åsikter om vad IKT ska användas till. Då metoden ASL fokuserar på att använda IKT till skrivning anser han att datorer är bättre då tangenterna på en ”surfplatta” är för tryckkänsliga för 6-7 åringar. Han upplever då att rätt verktyg kan saknas om eleverna enbart har tillgång till ”surfplattor”, vilket kan komplicera arbetet för eleverna. Trageton ser dock en lösning genom att det går då att koppla till ett tangentbord med fysiskt rörliga tangenter till ”surfplattorna” som fungerar bättre för eleven.

Något som skildras i Hultin och Westmans (2013, s. 1101- 1102) studie är att lärarna upplevde att tekniken tog stor del av undervisningen när de startade upp metoden. De hade trott att eleverna skulle vara mer datavana och att det skulle flyta på bättre. Att tekniken fungerar är en förutsättning för att undervisningen med ASL ska fungera.

Myrberg (2007, ss. 90- 93) lyfter i sin undersökning att det inte finns tillräcklig forskning som utvärderar hur effekten av datoranvändandet för elever med läs- och skrivsvårigheter ser ut. Trots det ser han att användandet av datorer som hjälpmedel för dessa elever har ökat mycket de senaste tio åren. Det görs alltså stora satsningar i området trots att det saknas studier kring användandet av datorstöd för elever med läs- och skrivsvårigheter. Myrberg ser däremot i sin undersökning att datorer underlättar för elever med läs- och skrivsvårigheter på så vis att de kan redovisa sina kunskaper utan att det störs av svårigheterna. Om datorn används som ett pedagogiskt hjälpmedel på så vis att läraren aktivt är stödjer och inte låter eleven sitta själv framför datorn kan datoranvändandet få den önskade effekten och förbättra läs- och skrivförmågan. För elever i allmänhet blir resultatet mycket bättre då eleven skriver på datorn. Elever med läs- och skrivsvårigheter däremot saknar den positiva effekt i de studier som tidigare har gjorts.

Healy och Emt (1999, s. 111) påpekar att det hittills är ett fåtal barn som fått negativa effekter av för mycket datoranvändande. Däremot är det fler och fler vuxna som får problem i takt med att datoranvändandet ökar. Problemen som uppstår är försämrad syn och muskel- och skelettbesvär. Hon menar att om något är skadligt för vuxna människor kan det vara ännu mer riskfyllt för barn när datoranvändandet ökar även för dem.

SYFTE

Tidigare forskning lyfter fram mycket positivt med metoden ASL men de efterfrågar fortfarande mer forskning. Det som tidigare forskning efterfrågar är denna undersökning baserad på. Till exempel menar forskarna Agélii Genlott och Grönlund (2013) att det behövs fortsatt forskning kring metoden. De anser bland annat att metoden är fördelaktig för elever med läs- och skrivsvårigheter, men det är inte tydligt hur och varför dessa elever gynnas. Takala (2013) anser även hon att det behövs ytterligare studier och en grundlig utvärdering för att se metodens långsiktiga effekter och effektivitet. Myrberg (2007) betonar i sin undersökning att det inte finns tillräcklig forskning som utvärderar hur effekten av datoranvändandet för elever med läs- och skrivsvårigheter ser ut. Det är viktigt för lärare att veta att metoden fungerar för att lättare våga använda nya metoder utan att känna osäkerheten om att den inte är bra. Utifrån tidigare forskningars efterfrågningar formuleras syftet till denna undersökning.

Syftet med studien är att undersöka lärares uppfattningar av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL).

- Vilka för- och nackdelar anser lärarna att metoden har för elevers lärande?
- Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Hur anser lärarna att ASL- metoden bidrar till elevers lärande i jämförelse med mer traditionella undervisningsmetoder?

TEORETISK RAM

Undersökning kommer använda sig av Lev Vygotskij och det sociokulturella perspektivet som teoretisk ram. Vygotskij levde mellan 1896 – 1934 och var en rysk psykolog. Han utvecklade ett synsätt där kunskapsprocessen ses som en mediering. Med detta menas att människan tolkar och konstruerar föreställningsvärldar genom att skapa tecken eller redskap. Tecken används för att forma, utveckla och bygga upp medvetandet. Vygotskij menar även att människans aktivitet berörs av två faktorer, reproduktion och produktion. Reproduktionen är en nödvändighet för tänkandet och hör ihop med minnet men det är den kreativa aktiviteten, alltså produktionen, som gör att människan kan skapa nytt (Vygotskij, 2001 ss. 7-8). ASL-metoden kan kopplas till dessa tankar då metoden utgår från produktionen när eleverna skapar sina egna texter.

Vygotskij menar att för att språket och tänkandet ska utvecklas kräver människan ett socialt samspel. Det är genom kommunikationen som erfarenheter kan överföras till en annan människa. Alltså människan lär i gemenskap med andra. Till exempel kan en 3-åring lära sig att viska under sociala kravens tryck. Det är svårt för barnet men den lär sig att sänka sin röst. Om barnet inte hade haft dessa sociala krav på sig hade barnet på eget initiativ inte lärt sig viska förens barn blivit 7-8 år (Vygotskij, 2001 ss. 39, 152). Detta innebär att metoden ASL förhåller sig till detta då den förespråkar att eleverna arbetar i par.

Vygotskij (2001, ss. 329- 333) lyfter även fram att elever har olika utvecklingsnivåer. Den nivå eleven befinner sig på är den nivå där eleven klarar sig på egen hand. Om eleven inte klarar att lösa en uppgift själv utan behöver lösa den tillsammans med någon annan betyder det att uppgiften befinner sig i elevens närmsta utvecklingszon. Efter att ha klarat något tillsammans med någon annan kan eleven sedan klara detta på egen hand. Alltså det eleven klarar tillsammans med andra idag kan eleven klara på egen hand i morgon. Undervisningen ska enligt Vygotskij ligga på en nivå i skolan som eleven har möjlighet att klara av. Om tiden inte är inne och undervisningen är för svår får den skjutas upp tills eleven mognat inom undervisningsområdet. Vygotskij menar att den viktigaste undervisningen i skolan är skrivning genom att det väcker liv i elevernas utveckling. Vygotskijs tankar om elevens närmsta utvecklingszon kopplat till metoden *att skriva sig till läsning* visar hur metoden förhåller sig till detta och om eleverna utmanas på rätt nivå. För att metoden ska ta hänsyn till elevens olika utvecklingsnivåer kräver det att den är individanpassad och att eleverna ges chansen att utvecklas i sin närmsta utvecklingszon.

En annan syn som är viktig i det sociokulturella perspektivet vad det gäller samspel och lärande är att den som ska läras lär sig genom stöttning av en kunnigare person. Det kan ses som att den kunniga personen bygger en ställning till den som lär sig för att den sedan ska klara sig själv. Detta kallas med ett annat ord för *scaffolding*. Där personen som ska lära sig i början får mycket stöttning och hjälp av en kunnigare person men allt eftersom minskar stöttningen. Tillslut behövs ingen stöttning alls och då behärskar personen den nya färdigheten (Säljö 2010, s. 192). För att ASL ska ge stöttning till eleverna bör alltså metoden ge eleverna stöttning på olika vis tills de kan klara av uppgiften själva.

Relevans i undersökningen

Det sociokulturella perspektivet kommer till användning i undersökningen på så vis att det hjälper till att besvara forskningsfrågorna. Det sociokulturella perspektivet lyfter att människan behöver stöttning av någon som är kunnigare än en själv för att lära sig, inläring

sker i sociala samspel med andra och att människan behöver utmanas på rätt utvecklingsnivå. Perspektivet ger undersökningen en begreppslig apparat för att både kunna identifiera och beskriva hur ASL stöttar elever med svårigheter, bidrar till elevers lärande och hur det fungerar i förhållande till en mer traditionell undervisning. Skulle undersökningen valt en annan teori att utgå från hade resultatet blivit annorlunda då denna teori skulle ha ett annat perspektiv att granska metoden genom. Eftersom det sociokulturella fokuserar mycket på socialt samspel och att man lär tillsammans med andra blir resultatet i studien färgat av det. Undersökningen går då miste om andra sätt att se på hur lärandet kan ske, till exempel Deweys syn att bland annat lära genom att göra. Hade undersökningen använt det perspektivet hade resultatet fokuserat mer på vad eleverna får göra och prova för att nå inläring. Alltså genom det sociokulturella perspektivet synliggörs hur ASL fungerar genom sociala samspel, stöttning genom andra och att utgå från rätt utvecklingsnivå för att nå inläring. Vilket innebär att till exempel fokuset på vad eleverna gör och själva arbetsuppgifterna hamnar i bakgrunden i undersökningen.

METOD

Här behandlas valet av en kvalitativ metod till undersökningen. Här presenteras även att undersökningen grundar sig på intervjuer med verksamma lärare som undervisar elever i läs- och skrivinlärning genom ASL-metoden. Genomförande av undersökningen, etiska ställningstaganden, tillförlitlighet och giltighet och hur undersökningens empiriska material har analyserats och bearbetats berörs även i detta avsnitt.

Kvalitativ metod

I valet av en kvalitativ metod eller en kvantitativ metod vägde undersökningens syfte in. Då syftet med studien är att undersöka lärares uppfattningar av metoden *Att skriva sig till läsning* hamnar undersökningen i en kvalitativ metod. Då det är lärares uppfattningar som undersöks passar det bäst med en kvalitativ metod då Fejes och Thornberg (2009, ss 18-19) beskriver att syftet med en kvalitativ metod är att förstå någon annans sätt att beskriva världen på. Det kan ske genom vardagligt prat som spelas in, observationer som antecknas eller intervjuer som spelas in och sedan analyseras (Fejes & Thornberg, 2009, ss. 18-19). Genom en kvalitativ metod ges möjlighet att ta del av en persons tolkning om verkligheten (Trost 2005, ss. 15-18). Om undersökningen skulle välja en kvantitativ metod hade syftet behövt ändras till att istället mäta hur många som använder sig av metoden eller visa hur den används. Att inte använda en kvantitativ metod innebär att man går miste om fler lärares syn på metoden. Det finns alltså olika val men undersökningen väljer att utgå ifrån en kvalitativ metod då syftet är att ta reda på hur ASL-metoden uppfattas av lärare, vilket inte är möjligt i en kvantitativ metod.

Intervju

Lantz (2007, ss.10-11) menar att en intervju är ett frivilligt samspel mellan två personer där kommunikationen används för en analys och den ena personen frågar och den andra svarar. I denna undersökning blir det ett frivilligt samspel där informanten har gjort ett eget val att ställa upp. I en intervju är det enligt Lantz (2007) personen som intervjuar som styr utvecklingen i dialogen och har ett visst mål med intervjun och försöker därför styra den i en bestämd riktning. Undersökningen har bestämda frågor och följdfrågor för att leda intervjun mot rätt riktning för att besvara undersökningsområdet. Att undersökningen använde sig av detta gjorde att varje intervju som genomfördes fick ut svar som var riktade mot undersökningsområdet. Om undersökningen inte hade haft bestämda frågor och följdfrågor hade det varit lätt att glömma av att fråga om något och den insamlade data hade kunnat bli otillräcklig. Kvale och Brinkmann (2009) lyfter att intervjuar olika personer kan ge flera olika uppfattningar om ett ämne och på så vis nå en mångsidig syn på världen. Informanterna i undersökningen får chans att berätta sina uppfattningar och sin syn då de får god tid på sig att berätta. På det viset får informanterna möjlighet att berätta sina uppfattningar om verkligheten. Informanterna var även ifrån olika skolor och olika delar av Sverige vilket gav undersökningen en mångsidig syn. Om informanterna hade arbetat på samma skola skulle svaren kunnat bli väldigt lika varandra och på så vis gett en väldigt ensidig syn om uppfattningarna om ASL. Trost (2005, s. 7) lyfter att tanken med en kvalitativ intervju är att få innehållsrika och utförliga svar på raka och enkla frågor. Undersökningen gav möjlighet för informanterna att ge utförliga svar då frågorna var enkla och lätta att förstå. Det fanns utrymme för informanterna att berätta vad de tänkte när de hörde frågan och om det fanns något som behövdes beskrivas mer ställdes en följdfråga för att få det mer utförligt. Genom att informanterna hade möjlighet att ge utförliga svar var det mycket av den insamlade data som inte riktade sig till undersökningsområdet men eftersom informanterna berättade utförligt

samlades ändå tillräckligt med relevant data in. Att frågorna var raka i denna undersökning betyder att de var tydliga med vad som skulle besvaras men var ändå öppna så det gavs möjlighet att svara utförligt. I en kvalitativ studie finns olika sätt att samla in data på, denna undersökning har valt intervju men hade även kunnat använda sig av observation. Genom en observation hade studien visat hur metoden ASL används och gett en inblick i vardagsundervisning med ASL. Detta missar undersökningen då intervju används, där emot ges en tydlig beskrivning av hur lärarna uppfattar ASL vilket är av vikt i studien.

Att använda ett inspelningsverktyg under intervjun kan underlätta då det kan vara svårt att skriva ner allt som sägs samtidigt som intervjun pågår, då är det stor risk att information kan gå miste. Är intervjun inspelad är det enkelt att lyssna igen och få med pauser och hummanden med mera som kan ha betydelse då det ska analyseras (Lantz 2007, ss. 107- 108). Inspelningsverktyg användes under intervjuerna i denna undersökning i form av inspelningsfunktion på telefonen och gav möjlighet att uppfatta allt som informanterna berättade. Hade inte intervjuerna spelats in skulle det vara svårt att hinna med att få med allt informanterna berättade. Att spela in intervjun gör även att den som intervjuar kan fokusera på informanten och även uppfatta den icke-verbala kommunikationen. Den icke-verbala kommunikationen kan användas som underlag enligt Lantz (2007,ss 10-11). Det vill säga informantens minspel och kroppsspråk till exempel. I undersökningen ses informanternas icke-verbala kroppsspråk då intervjun spelas in och den som intervjuar har tid att se informanten och anteckna. Den icke-verbala kommunikationen användes inte som underlag i undersökningen då det inte gav så mycket. Informanterna visade ett positivt kroppsspråk men det uttrycktes även i det verbala och därför användes endast det. Två av intervjuerna genomfördes som telefonintervjuer vilket inte ger möjlighet till att ta hänsyn till den icke-verbala kommunikationen, i dessa fall kanske undersökningen gick miste om kroppsspråk eller minspel. Telefonintervjuerna genomfördes med den anledningen att informanterna bodde för långt ifrån annars hade de genomförts som vanliga intervjuer. Telefonintervjuerna bidrog med utförliga svar som besvarade undersökningsområdet och det icke-verbala sakades inte utan undersökningen klarade sig bra utan det. Givetvis kanske studien gick miste om något då det inte fanns möjlighet att studera det icke-verbala men undersökningen behövde det inte för att presentera ett resultat.

Urval

I undersökningen deltog fyra informanter i intervjuer. Kravet på informanterna var att de arbetar i antingen förskoleklass eller årskurs 1-2 och använder sig av läs- och skrivmetoden *Att skriva sig till läsning* (ASL). Till en början tillfrågades lärare i de aktuella årskurserna i min geografiska närhet om de arbetade med metoden ASL. Om lärarna gjorde det gavs en förfrågan om de ville medverka i en intervju och ett missivbrev delades ut (se bilaga 1). Då det sakades informanter skickades mail ut till olika skolor i olika delar av Sverige som arbetar med ASL. Då det varit svårt att få tag på lärare som använder metoden i sin undervisning har undersökningen enbart utgått från fyra informanter.

Anita: Många års erfarenheter av arbete med elever i 6-7 års ålder. Har arbetet med ASL i 5-6 år. Undervisar nu årskurs 1.

Maja: Har arbetat utanför läraryrket de senaste åren innan hon för ett år sedan tog upp läraryrket igen. Hon har arbetat med ASL endast detta året och undervisar i årskurs 1.

Maria: Har arbetat som lärare i många och kan inte minnas hur länge undervisningen i läs- och skrivinläringen utgått från ASL. Undervisar nu i årskurs 1-2.

Sara: undervisar i årskurs 1 och har arbetat utifrån ASL i 3-4 år. Har arbetat i ungefär 20 år som lärare.

Genomförande

Till att börja med skapades intervjufrågor som besvarade forskningsfrågorna (se bilaga 2). Forskningsfrågorna användes som övergripande kategorier för intervjufrågorna för att få struktur på frågorna. Till intervjun fanns fasta följdfrågor för att kunna få ut mer information av informanterna. De skickades sedan till handledaren för att få respons och ett godkännande på att de kunde användas. Nästa steg i undersökningen var att börja med intervjuerna. En pilotstudie genomfördes för att kontrollera hur frågorna fungerade. Upplevelsen var att intervjufrågorna fungerade bra och det behövdes inga stora förändringar. Eftersom pilotstudien gav mycket information användes även denna intervju till undersökningen då det var svårt att få tag på informanter till undersökningen. Några av informanterna ville ha frågorna skickade till sig i förväg för att kunna förbereda sig. Vilket de fick möjligheten till och bidrog till att informanterna fick en chans att fundera över frågorna för att kunna ge utförligare svar. Risken med detta är att de "läser på" och kanske inte svara med egna ord.

Informanterna hade fått veta i missivbrevet att intervjun gärna spelades in för att underlätta inför analysarbetet. Efter ett godkännande från informanterna användes ljudinspelning under intervjun. Detta underlättade då fokus kunde läggas på att skapa ett samspel mellan informant och intervjuare där informanterna fick gott om tid att svara på frågor och diskutera sina svar. Två av intervjuerna skedde via telefon och även dessa spelades in. De andra två intervjuerna skedde på informanternas arbetsplats där de valde lokal. Informanterna fick välja tid själva för att det skulle passa dem bäst. Under intervjuerna ställdes frågorna och informanterna fick gått om tid på sig att svara för att inte känna sig stressade och kunna ge så mycket information som möjligt.

I undersökningen användes den första intervjun både som pilotstudie och till urvalsgruppen. En pilotstudie är något som Bryman (2011, ss. 258- 259) lyfter att det kan underlätta i en undersökning genom att svagheter i intervjufrågorna uppmärksammas. Det kan vara att frågorna behöver utvecklas, formuleras om eller att vara säkra på att frågorna fungerar i praktiken.

Tillförlitlighet och giltighet

Två begrepp som har stor betydelse i forskningsundersökningar är tillförlitlighet och giltighet och har betydelse på så vis att tillförlitligheten visar hur pålitlig undersökningen är och giltigheten visar hur trovärdig undersökningen är och om undersökningen mäter det som är tänkt att mätas (Ejvegård 2009, ss.79-80). Genom pilotstudien i undersökningen visades hänsyn till detta genom att kontrollera att intervjufrågorna inte misstolkades eller inte svarar mot något annat än det som var tänkt. Något som Trost (2012, ss. 61-64) lyfter som viktigt för att tillförlitligheten ska bli så stor som möjligt är att intervjuerna liknar varandra så mycket som möjligt. Vilket undersökningen tar hänsyn till genom att frågorna ställdes likadant för alla informanter för att det skulle bli så likt som möjligt för alla informanter. Informanterna fick även bestämma tidpunkt själva för att de skulle känna att det passar dem. Informanternas svar bemöttes följsamt för att göra deras uppfattningar rättvisa. Under intervjuerna gavs inga ledande frågor till informanterna utan det var deras uppfattningar som undersöktes.

Etik

I en forskningsundersökning bör undersökningarna behandlas efter godkända etiska grundregler efter det så kallade individskyddskravet. I individskyddskravet finns det fyra huvudkrav vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. I forskarrollen är det viktigt att ta hänsyn till dessa krav för att skydda informanterna. Informationskravet innebär att de berörda i undersökningen bli informerade om syftet. I undersökningen fick informanterna ett missivbrev där de fick information om studiens syfte. Detta för att veta vad studien handlar om. Samtyckeskravet ger de berörda rätt att bestämma över sin medverkan i undersökningen. Informanterna i undersökningen fick information om att de var frivilligt att delta och att de när som helst fick avbryta intervjun om så önskades. Som forskare är det viktigt att låta informanterna bestämma om sin medverkan, vilket gjordes i denna undersökning. Konfidentialitetskravet ger den berörda rätten till att vara anonyma i undersökningen och nyttjandekravet innebär att den information som kommer in i undersökningen enbart ska användas till forskningen (Vetenskapsrådet 2002, ss. 7-10). Informanterna blev informerade om att all data som samlas in endast används till undersökningen och att det därefter raderas så att inga obehöriga fick tillgång till det. I denna studie tas hänsyn till det så kallade individskyddskravet och de fyra huvudkraven genom att dela ut ett missivbrev med information och även upprepad information innan intervjun startade. Den information de fick var om studiens syfte och vilka rättigheter de som informanter har. Informationen var neutral och gav inte informanterna någon hint om vad jag som forskare tänker eller tycker om undersökningsområdet. Ett missivbrev hade inte varit nödvändigt då informanterna fick reda på informationen ändå, muntligt innan intervjun startade. Som forskare tycker jag ändå att informanterna ska få informationen i god tid innan intervjun för att kunna förbereda sig. Genom detta kunde informanterna känna sig trygga i situationen. Om studien inte tagit hänsyn till individskyddskravet hade informanterna lätt kunnat känna sig osäkra och med större sannolikhet hoppat av studien. Det är viktigt som forskare att förhålla sig neutral för att inte övertolka eller vinkla resultatet i önskad riktning (Hermerén 2011, ss. 38-39). Detta är något som jag varit medveten om och jag har försökt hålla mig neutral i mitt ställningstagande för att inte påverka resultatet. Eftersom jag redan har kunskaper inom undersökningens område kan det vara svårt att hålla sig helt neutral. Detta har varit svårt och kan ha bidragit till att jag tolkat informanternas svar efter det jag redan visste. Jag har försökt hålla mig neutral genom att vara tyst då informanterna svarar och hålla mig till intervjufrågorna. Informanterna fick själva bestämma när de pratat klart och ville jag få något svar mer utförligt ställde jag följdfrågor. Informanterna blev informerade innan intervjun om att jag som forskare kommer ställa frågorna och sedan vara tyst, dels för att inte visa om jag tycker den svarar "rätt" eller "fel" men också för att inte leda informanten för mycket utan låta de svara själva och få deras uppfattning. Vad det gäller att redan ha kunskaper inom området inför intervjuerna kan det vara en fördel då det är lättare att veta vad jag vill att informanterna ska prata mer om och när jag ska ställa följdfrågorna. Nackdelen kan vara att det är svårt att hålla sig neutral under intervjuerna och låter sig påverka informanterna.

Analys och bearbetning

När all data från intervjuerna var insamlad började transkriberingen. Jag valde att inte börja analysera materialet innan alla intervjuerna var klara för att undvika att påverka de intervjuer som skulle genomföras efter. Detta var en fördel då de senare intervjuerna inte påverkades av det som kom fram efter analyserna. Det finns olika uppfattningar om hur materialet kan analyseras. Hartman (2004, s. 286-288) lyfter att analysen ska genomföras i två steg. Där första steget är att reducera materialet och jag genomförde det genom att markera med

färgpenna de meningar som hade betydelse för undersökningen. De meningar som hade relevans för undersökningen markerades med olika färger efter vilken forskningsfråga de besvarade. På detta vis plockades endast det som hade relevans för undersökningen ut. Nästa steg menar Hartman är att hitta begrepp som hade betydelse för undersökningen. Jag hittade begrepp i de meningar som var markerade. Begreppen liknade eller skiljde sig mellan informanterna. Det viktiga var att begreppen svarade mot forskningsfrågorna. Jag hittade begrepp som till exempel individualisering och samarbete. Dessa begrepp visade likheter och skillnader i informanternas upplevelse kring metoden ASL. Dessa begrepp var kopplade till forskningsfrågorna och teorin.

När jag analyserade den insamlade data har jag haft utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet och tagit hjälp av begreppen scaffolding, sociala samspel och närmsta utvecklingsnivå. Det sociokulturella perspektivet kommer till användning i undersökningen på så vis att det hjälper till att besvara forskningsfrågan ”Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med svårigheter?”, genom att perspektivet lyfter att människan behöver stöttning av någon som är kunnigare än en själv för att lära sig. Det sociokulturella perspektivet ger undersökningen en begreppslig apparat för att både kunna identifiera och beskriva hur ASL stöttar elever med svårigheter. Perspektivet svarar på forskningsfrågan ”Vilka för- och nackdelar har metoden för elevers lärande?” genom att lyfta begreppen individualisering och socialt samspel och beskriver hur metoden tar hänsyn till dessa för elevernas lärande. Även forskningsfrågan ”Hur bidrar ASL- metoden till elevers lärande i jämförelse med mer traditionella undervisningsmetoder?” hjälper det sociokulturella perspektivet till att identifiera och beskriva hur ASL förhåller sig till begreppen scaffolding, närmsta utvecklingszon och socialt samspel till skillnad från tidigare mer traditionell undervisning. De teoretiska utgångspunkterna bidrar alltså med glasögon för att specifikt studera ASL i termen av stöttning för elever med läs- och skrivsvårigheter, socialt samspel och elevernas närmsta utvecklingsnivå. Att undersökningen analyseras genom det sociokulturella perspektivet innebär att metoden ASL identifieras utifrån de tre tidigare nämnda begreppen. Studien kan därför gå miste om andra begrepp och utgångspunkter som inte det sociokulturella perspektivet gör synligt till exempel prestationer, som hade varit intressant att jämföra mellan ASL och en mer traditionell undervisning. Vinsten med att använda det sociokulturella perspektivet som analysverktyg är att den gör synligt de tre begreppen som i denna undersökning var viktiga att lyfta. De tre begreppen ger undersökningen mycket, vilket kanske inte hade lyfts i ett annat val av analysverktyg. Utan detta perspektiv hade till exempel inte resultatet visat hur metoden stöttar elever med läs- och skrivsvårigheter varit synlig.

RESULTAT

I detta avsnitt presenteras undersökningens resultat baserat på bearbetning och analys av intervjuer av fyra lärare. I analysarbetet användes det sociokulturella perspektivet som utgångspunkt vilket även blir synligt i resultatet. Här presenteras lärarnas intervjusvar i förhållande till det sociokulturella perspektivets tre begrepp som används i undersökningen. Det är *scaffolding* som presenterar hur eleverna stötts i metoden. Det är det *sociala samspelet* som visar hur metoden genom sitt pararbete förhåller sig till sociala samspel. Det tredje begreppet är *närmsta utvecklingsnivå* som ser till hur elevernas kunskapsnivå ligger till grund för vilken nivå arbetsuppgiften bör ha. Avslutningsvis presenteras lärarnas tankar kring hur de använder metoden.

Scaffolding

Lärarna lyfter olika former av stöttning för eleverna. Det är stöttning mellan elev- elev, lärar- elev och stöttning genom hjälpmedel.

Stöttning mellan elev- elev

I undersökningen ser lärarna att eleverna hjälps åt och drar i varandra och på så vis utvecklas dem i samarbete med andra kamrater. Maja säger:

En stor fördel är att de ”drar” i varandra och hjälps åt när de sitter och skriver. Ofta får de väldigt, väldigt mycket hjälp av sin kompis. Istället för att jag kanske går in och hjälper så kan kompiserna visa... de hjälper varandra otroligt mycket och pushar varandra framåt .

Med det menar Maja att eleverna får stöd i varandra och att elever som behöver mer hjälp inte behöver vänta på att få hjälp utav en lärare utan kan få hjälp av kompiserna hela tiden. Lärarna ser även att eleverna blir inspirerade av sina kamrater och på så vis blir motiverad till att själv skriva. Anita säger:

De som har läs- och skrivsvårigheter eller de som är svaga får en push av de andra eleverna som de ser står och skriver och läser. Det sporrar andra till att vilja.

I undersökningen kommer det även fram att lärarna upplever att eleverna utvecklar sina texter då de samtalar kring texterna. Maria säger:

Det är ju om man kan säga så Vygotskijs tankar med att man lär tillsammans. En kompis som kan lite mer lär och hjälper ju mig. Eleverna stötts ju när de tillsammans pratar om texten de skriver tillsammans.

Anita säger:

Det kan vara bra att sätta någon som är snäppet bättre och kan ta kommandot med någon lite svagare för att kunna ge denna en liten skjuts.

Med detta menar Anita att det behövs en i paret som är lite bättre för att ge den andra en chans att utvecklas.

Stöttning mellan lärare- elev

Med pararbete upplever lärarna att de kan styra hur de vill ha det. Om det till exempel ska delas in i fyra par till skrivstationen kan de dela upp så att tre av paren kan arbeta självständigt medan det fjärde paret kan behöva lite mer stöttning av läraren. Lärarna upplever att

stöttningen för elever med svårigheter endast behövs under skrivmomentet och då finns läraren där och stöttar eleverna genom att hjälpa till med att ljuda och se hur det blir när de skriver. Maria säger:

Jag kan sitta ner tillsammans med dem och läsa igenom och se hur det blev där och varför det blev så.

Anita säger:

Jag stöttar elever med svårigheter lite mer vid datorn men annars klarar de sig bra själva med ASL.

Lärarna upplever att de inte behöver stötta elever med svårigheter särskilt mycket i arbetet med ASL. Eleverna upplevs klara sig bra. Lärarna stöttar de elever som behöver i så fall lite mer vid datorn där de tillsammans kan ljuda och läsa, se vad som blev fel och varför det blev så. Stöttningen från läraren finns men den behöver inte ta en så stor plats som de gör i en mer traditionell undervisning.

Stöttning genom hjälpmedel

Undersökningen visar att lärarna upplever att elevernas texter är bättre då de arbetar med ASL än i arbete med traditionell undervisning. Efter många års erfarenheter kan lärarna se stora skillnader i hur elevernas texter utvecklas genom ASL. Anita säger:

Efter så många år som jag jobbat ser jag en tydlig skillnad i att elevernas texter blir mycket bättre i arbete med ASL.

Lärarna i undersökningen ser att elevernas texter har ett bättre innehåll än för elever som undervisats med en mer traditionell undervisningsmetod. Eleverna behöver inte längre fokusera på att skriva bokstäverna rätt utan kan koncentrera sig på textens innehåll. Anita säger:

Texterna blir mer innehållsrika, innan när de skrev för hand gick energin åt att tänka på hur de ska skriva, alltså forma bokstäverna istället för vad de ska skriva. Nu fokuserar de på innehållet i texten.

Maja säger:

De utvecklar sina texter mycket, mycket mera. Det blir mycket, mycket mer innehåll i texterna för de tröttnar inte efter halva vägen som de gör när de skriver för hand.

Sara ser hur elevernas texter utvecklas med hjälp av metoden då de snabbt och lätt kan ändra och gå tillbaka i sina texter. Det var inte så lätt när eleverna fick skriva för hand. Nu vill eleverna själva förbättra sina texter. Hon säger:

Eleverna utvecklas ju i sitt skrivande när det är så lätt att ändra i texterna om det blir fel i jämförelse med när de skrev för hand. De arbetar med sina texter och försöker att förbättra dem.

Lärarna i undersökningen upplever att eleverna skriver längre texter och att de inte tröttnar på att skriva på samma vis som tidigare då de fick skriva för hand. Eftersom eleverna inte

behöver lägga energi på att forma bokstäver orkar de med att skriva längre texter. Maria säger:

Det är lätt att skriva och texterna blir långa och fina, de orkar ju mer när de skriver på datorn. Mina tvåor nu har skrivit en kapitelbok på 7 kapitel.

Lärarna ser att eleverna tycker det är roligt att skriva de skriver långa texter som de aldrig hade orkat skriva om de skrev för hand. Det framkommer även att lärarna upplever att eleverna utvecklas snabbare än vad de skulle gjort i en mer traditionell undervisning. Sara säger:

De får en skrivuppgift och utvecklar sig själva genom den. De lär sig snabbare via ASL.

Anita upplever att eleverna ser språkliga detaljer tidigare. Eleverna blir mer medvetna om detaljer och vill att det ska bli rätt. Anita menar att eleverna väldigt tidigt börjar använda stor bokstav och punkt. Hon säger:

Som vi undervisade tidigare kroknade eleverna kanske efter två meningar, nu kan de skriva många meningar och går in på detaljer snabbare. De börjar ganska snabbt se efter om de har med stor bokstav och punkt.

Maria ser fördelen med att kunna fokusera på att läsa och skriva direkt och slippa traggla bokstäver ett helt läsår. Nu kan de börja skriva utan att de egentligen kan och lär sig hur bokstäverna ser för att sedan i tvåan börja forma dem för hand. Då kan eleverna det redan och de slipper tragglandet. Hon säger:

Det jag tycker är så fantastiskt är att eleverna kan börja skriva texter direkt utan att kunna skriva bokstäver. Med metoden är det fokusering på att läsa och skriva istället för att fokusera på bokstäverna. Då hinner man med så mycket annat.

Maria menar att traggla bokstäver hela ettan inte är särskilt stimulerande för varken för elever som är duktiga eller elever som har svårigheter. Hon tycker att det är fantastiskt att slippa tragglandet och på så vis hinna med mycket annat i stället.

För elever med läs- och skrivsvårigheter upplever lärarna att en talsyntes är en bra stöttning. En talsyntes är ett hjälpmedel som läser upp det eleven skriver på datorn. Detta är något som alla lärare i undersökningen ser som ett bra stöd för elever med läs- och skrivsvårigheter. Maria säger:

När eleverna hör ljuden när de skriver och när datorn läser upp vad de har skrivit är ju ett stöd för de elever som har det lite tungt.

Eleverna kan med hjälp av talsyntesen prova sig fram och kan lyssna flera gånger. Eleverna klarar det själva och behöver ingen extra personal hos sig som hjälper till att ljuda. Anita säger:

ASL är en bra metod, eleverna kan försöka själva, kan sitta och hitta tangenterna samtidigt som de hör talsyntesen. De kan höra om något blir fel.

Lärarna ser att eleverna med svårigheter stöttas och utvecklas med hjälp av talsyntesen. De upplever att talsyntesen är en bra stöttning som ger eleverna mycket. Maja säger:

När elever med svårigheter har talsyntes och kan lyssna på vad de har skrivit hjälper dem att utvecklas genom att de hör vad de skriver. Trycker jag på "kå" så låter det k. det är ju jättebra!

Lärarna ser stora fördelar med att eleverna har ljuden när de skriver och ser att talsyntesen stöttar de eleverna med svårigheter. Lärarna i undersökningen lyfter även att elever som har svårigheter med motoriken klarar sig bättre med arbete enligt ASL. Maja säger:

Alltså har man svårigheter med finmotoriken så är det ju mycket bättre med datorn... de utvecklar sina texter då de inte behöver lägga krut på att skriva då det är svårt motoriskt.

Anita säger:

Det är ju inte så att motorikträningen försvinner helt. Eleverna har ju motorikstationer där de får använda hela kroppen men utvecklingen i läs- och skrivinläringen påverkas ju inte av deras motoriska svårigheter genom metoden.

Datorerna gör det enklare för eleverna att börja med att skriva då det inte ställer några motoriska krav. Vilket gynnar tankar som funnits i många år om att det är lättare att skriva än att läsa. Maria säger:

Man har ju vetat i många år att det är lättare att skriva än att läsa. Det har man ju vetat men eftersom att man tidigare var tvungen att skriva bokstäverna för hand så var det ju svårare. Nu hjälper ju datorn och det blir tydligare. Sen när de ska läsa så vet de ju själva vad de har skrivit. Då är det ju lättare att läsa.

Med detta menar Maria att det är lättare för eleverna att läsa sin egna text då de vet vad det står. Nu när eleverna skriver på datorn blir det lättare att läsa sin egen text då det blir snyggt.

Sociala samspel

Att eleverna arbetar i par och kan samarbeta i textskapandet är något som alla lärare ser som positivt med metoden. De upplever att eleverna utvecklar sin förmåga att samarbeta och har lättare att samarbeta med andra än de tidigare upplevt med andra metoder. Maja säger:

Eleverna utvecklar det sociala samspelet, de utvecklar möjligheten att kunna skriva med vem som helst.

Anita ser även att eleverna blir bättre på att samarbeta och de har olika samarbetsövningar i undervisningen för att utveckla samarbetsförmågan. Hon säger:

Eleverna får ha samarbetsövningar och övar även samarbetet när de kompromissar med varandra. De blir bättre på att samarbeta. Det är ingen i klassen som inte kan samarbeta, alla kan samarbeta på olika sätt.

Pararbetet stärker även elevernas arbete genom att eleverna kan hjälpa varandra och diskutera sig fram till olika lösningar. Genom diskussioner och stöttande för varandra utvecklar eleverna inte bara det sociala samspelet utan lärarna ser även att eleverna utvecklar sina texter när de pratar om dem. Sara säger:

De lär ju sig naturligtvis av varandra, de kan påpeka för varandra om det är något som blir fel.

Maria säger:

Det blir ju bättre kvalitet på texterna när de pratar och samarbetar. Tillsammans kan man ju mer än man kan själv.

Lärarna ser stora fördelar med pararbete och ser att eleverna utvecklas och stöttas av varandra i arbetet. De sätter någon elev som kan mer tillsammans med någon som kan mindre för att lyfta den andra. Eleverna kan mer när de jobbar tillsammans vilket får eleverna att känna sig duktiga. Samarbetet kan upplevas som en nackdel i vissa fall då eleverna har svårt att samarbeta. Lärarna upplever att det ofta i varje klass finns någon som sätter sig emot att samarbeta. Maria säger:

Det som möjligtvis kan vara lite svårt är ju dom här som har lite svårt att samarbeta. Någon har man ju alltid som har lite svårt att sitta och bestämma tillsammans med någon.

Maja säger:

En svårighet kan ju vara samarbetet. Det kan ju slå lite gnistor mellan några ibland.

Alla elever klarar inte att samarbeta med alla och det kan bli en utmaning då metoden går ut på att arbeta och samarbeta i par. Lärarna brukar då välja att antingen låta eleven arbeta ensam eller att eleven paras ihop med någon som det fungerar bättre med.

Närmsta utvecklingsnivå

Individanpassning är något som alla lärare i undersökningen lyfter som den absolut största fördelen med hela metoden. De menar att alla elever kan arbeta utifrån sin egen kunskapsnivå utan att det behövs några extra uppgifter varken till de elever som ligger långt fram eller de som inte kommit lika långt i sin läs- och skrivutveckling. Anita säger:

De jobbar utifrån där de befinner sig, antingen skriver de ”spökskrift” eller vanlig skrift. Jag behöver inte göra några individuella scheman utan de jobbar utifrån sin egen nivå.

Anita menar att alla elever arbetar med samma material och det är deras egen utvecklingsnivå som avgör om deras texter består av spökskrift eller vanlig skrift. Sara säger:

Även om de redan kan ganska mycket när de börjar eller om de inte kan någonting i stort sett så utmanas eleverna på olika sätt av metoden.

I och med att metoden ger alla elever chans att skriva på den nivå de befinner sig på ser lärarna i undersökningen att metoden gynnar alla elever då de fritt kan skriva efter egen förmåga. Maria säger:

Jag tycker absolut att metoden gynnar alla elever för det blir ju en naturlig individualisering. Eleverna skriver det de kan och kan de mycket så skriver de mycket och läser det. De duktiga eleverna som redan kan läsa och skriva får ju utrymme att brodera ut sina texter.

Maja säger:

Metoden gör att uppgifterna ligger i karaktär med elevens egna erfarenheter och det styr texterna så att eleverna kan skriva efter sin egen förmåga och utvecklas i sin egen takt. Det har vi verkligen sett här.

När eleverna skriver får de skriva efter egen förmåga och på så vis blir det en naturlig individualisering där ingen elev behöver känna att de behöver annat material att arbeta med för att den är sämre än de andra. Lärarna upplever att eleverna får bättre självförtroende då de

kan känna att de klarar av det de ska göra. Eftersom att ingen elev behöver ha något annat material och kan göra samma saker kan alla elever känna att de lyckas. Maria säger:

Självförtroendet är viktigt och genom metoden kan alla elever känna att de kan och titta på sina texter och tycka ”vad fint jag har skrivit”. De är jättestolta över sina texter och de älskar att skriva.

Sara tycker att bara de vågar skriva så betyder det mycket. Hon försöker därför stötta eleverna i det de kan och uppmuntra om att de kan skriva sitt namn och de kan vissa bokstäver. Sedan låter hon eleverna skriva av och läsa upp det för dem. Då ser hon att eleverna strålar och tycker det är roligt att hon kan läsa vad de skrivit. Hon säger:

Det betyder mycket att de vågar. Även om de bara skriver av så är det viktigt att de vågar. När jag sen läser vad de skrivit blir de glada och stärkta. De blir så stolta över sina texter.

En del i metoden är att eleverna läser sina texter för de andra i klassen vilket även det lyfter elevernas självförtroende. När eleverna har lika fina texter gör det att eleverna kan läsa lättare. Är det någon elev som ”spökskrivit” är det ingen annan än de själva som vet att de inte läser. De vet vad de tänkt skriva och berättar det. Anita säger:

Eleverna känner när de läser upp sina texter att deras text är lika fin som någon annans, vilket får dem till bättre självförtroende.

Anita menar att när texten är skriven på datorn ser allas texter lika fina ut och det är skönt för de elever som annars har det jobbigt att gå fram och läsa en text som ser fin ut. Lärarna i undersökningen upplever att metoden ASL är bra för elever med svårigheter för att alla kan arbeta utifrån sin egen kunskapsnivå och är inte beroende av något annat material. Sara säger:

De skriver efter sin egen förmåga och då har man ju elever som kommer till skolan och bara kan några få bokstäver. Då kan de ”spökskriva”.

Maja säger:

Det bästa med denna metod är att den är individanpassad. Det är en jättestor spridning i klassen och då kan de inte arbeta med samma saker. Fast nu med ASL jobbar de med samma sak och i sin egen utveckling. Det är den stora biten tycker jag.

Anita säger:

I ASL klarar sig alla barn!

Oavsett hur långt eleverna är i sin utveckling får alla elever ett lika fint arbete som de är nöjda med. Maria säger:

De får jobba på sin nivå, eleverna kan känna att det är okey det jag gör och jag är stolt över det. Alla får ju ett fint arbete.

Eftersom att metoden gör arbetet individanpassat behöver inte de eleverna med svårigheter något annat material. Det gör att eleverna känner sig lika bra som alla andra. Sara säger:

Förut kunde inte eleverna med svårigheter ha samma material som de andra, men med ASL behöver de inte något annat.

Sara ser skillnad när metoden jämförs med när hon arbetade mer traditionellt och upplever att de eleverna med svårigheter inte behöver något annat material för att klara sig i ASL. Det sparar både tid och bygger upp elevernas självförtroende. Det framkommer i undersökningen att elever som hade svårigheter med att skriva kunde tycka det var jobbigt i början men efter att ha kommit in i arbetet kände sig tryggare med det. Anita säger:

Har de svårigheter att skriva kan det vara lite jobbigt kanske i början då.

Maja säger:

Jag tyckte jag mötte svårigheter innan eleverna kom in i strukturen på arbetet. Innan de visste, men nu är de så vana.

Arbetet med ASL kunde upplevas lite jobbigt för lärarna innan eleverna hade kommit in i arbetets upplägg. Eleverna viste inte riktigt hur de skulle göra men allt eftersom eleverna vänjer sig vid arbetet känns det bättre.

Hur används metoden?

Lärarna i undersökningen använder metoden *Att skriva sig till läsning*, vissa av dem använde den fullt ut och menar att det är svårt att bara plocka vissa delar av metoden eftersom att helheten då försvinner. Anita säger:

Med ASL tycker jag det är ganska svårt att bara plocka skrivardelen till exempel för då får man inte den här helheten mellan stationerna.

Andra använder den tillammans med annan undervisning och väljer ut det som passar just dem eller kompletterar metoden med att skriva för hand då det känns som en trygghet att inte släppa det helt. Maja säger:

Vi har diskuterat mycket om vi ska våga släppa pennan helt, men för att träna på det lite kände vi att vi ville vara lite traditionella.

Alla lärare tycker det är en bra metod för elevernas läs- och skrivinläring och uppmuntrar andra till att använda metoden. Maria säger:

Jag tycker fler ska använda metoden för att undervisningen blir bättre. Du kan ägna dig åt att läsa, skriva, prata med varandra och göra motorikövningar istället för att sitta och skriva bokstäver.

Lärarna upplever alltså att undervisningen fokuserar på de viktiga delarna som att läs och skriva genom arbete med metoden ASL. De ser att elevernas läs- och skrivinläring sker snabbare än genom en mer traditionell undervisning. Lärarna upplever att det finns en skivari- och berättarglädje hos eleverna som de inte sett tidigare och att de är mer intresserade av att det de skriver ska bli bra. Även om datorerna har stora fördelar för elevernas läs- och skrivinläring finns det upplevelser hos lärarna att tekniken kan ses som en svårighet då det är datorerna som styr när barnen kan skriva. Det finns bara ett fåtal datorer i klassrummen och då får eleverna skriva när det finns en dator ledig. Maja säger:

Datorerna måste styra arbetet och då kan det vara svårt för eleverna att släppa det de håller på med.

Ett annat problem som kan uppstå är att tekniken inte fungerar som den ska och i arbetet med ASL är undervisningen beroende av att tekniken fungerar. Maria säger:

Det är ju det där med tekniken. Den ska ju fungera och det gör den ju inte alltid.

Med detta menar hon att undervisningen tar skada när inte datorerna fungerar som de ska. Alltså kan datorerna bli en svårighet i arbetet om de inte fungerar.

DISKUSSION

I detta avsnitt diskuteras resultatet av undersökningen där lärares erfarenheter av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL) kopplas till tidigare forskning och det sociokulturella perspektivet företrätt av Vygotskij. Även uppsatsens kunskapsbidrag behandlas i detta avsnitt för att visa vad undersökningen bidragit med inom forskningsområdet. Där efter presenterar metoddiskussion och didaktiska konsekvenser.

Vilka för- och nackdelar har metoden för elevers lärande?

I undersökningen visade det sig att det lärarna upplevde som den största vinsten med ASL är att undervisningen blir individanpassad. De menar att alla elever kan vara med och det behövs inget annat material till någon. Alla elever kan jobba utifrån sin egen nivå och kan känna sig inkluderade oavsett om de är långt fram eller lite efter i läs- och skrivutvecklingen. Detta ser lärarna att eleverna får bättre självförtroende av. Detta stärks då Takala (2013, ss. 20-21) i sin forskning menar att alla elever får chans att arbeta utifrån egna intressen och på sin egen utvecklingsnivå. Enligt Vygotskijs (2001, ss 329 – 333) tankar är individualiseringen i enighet med det sociokulturella perspektivet då han anser att eleverna behöver bli utmanade på sin egen nivå och känna att det är en uppgift som de klarar av.

En positiv aspekt med ASL enligt lärarna i undersökningen är att eleverna arbetar i par och kan samarbeta när de skriver sina texter. Lärarna ser att pararbetet får eleverna att tillsammans hjälpa varandra och diskutera om sina texter. Både Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 103), Hultin och Westman (2013) och Takala (2013) visar i sina studier att samspelet och kommunikationen mellan eleverna är större i jämförelse med en mer traditionell undervisning. Samtalen som eleverna för om sina texter bidrar till att eleverna utvecklar sitt textskapande. Detta är i enighet med det sociokulturella perspektivet då Vygotskij (2001,ss. 39, 152) anser att för att språket och tänkandet ska utvecklas kräver människan social kommunikation. Det är genom kommunikationen som erfarenheter kan överföras till en annan människa. Vygotskij menar att lärande sker i samspel med andra och det någon klarar tillsammans med någon annan kunnigare person idag klarar denna ensam i morgon. Lärarna i undersökningen ser att eleverna utvecklar sitt sociala samspel och kan samarbeta med de flesta. Men det finns även upplevelser där samarbetet blir svårt för vissa elever och där pararbetet kan störa utvecklingen. De berättar att de alltid finns någon i varje klass som har svårt att samarbeta.

Lärarna i undersökningen kunde uppleva att datorerna styrde arbetet och att det kunde upplevas som en svårighet hos eleverna att de var tvungna att lägga ifrån sig det de höll på med för att skriva bara för att datorn var ledig. Datorerna och tekniken kunde även vara ett problem då det inte alltid fungerar. Metoden ASL är väldigt beroende av att tekniken fungerar och det blir därför ett problem om det inte fungerar. Hultin och Westman (2013) ser liknade problem i sin tidigare forskning då det är en förutsättning att tekniken fungerar i arbetet med ASL.

Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med svårigheter?

Lärarna i undersökningen ser att eleverna kan skriva efter sin egen förmåga och lyfter därför metodens betydelse för elever med både läs-, skriv- och motoriska svårigheter. De ser att elever med dessa svårigheter framförallt gynnas av metoden då de kan göra samma saker som de andra eleverna och kan känna att de presterar lika bra som de andra. Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 101, 103) ser fördelar för elever med läs- och skrivsvårigheter och

motoriska svårigheter då de oavsett sin förmåga kan producera texter. De ser att med metoden ASL klarar sig elever med svårigheter bättre än vad de gör i en traditionell undervisning.

Vygotskijs tankar är att människan lär i samspel med andra och att det behövs en kunnigare person som lär en annan. När någon lär i samspel med en kunnigare person och får stöttning från denna i sitt lärande kallas detta för *scaffolding*. Med det menas att den kunnigare personen bygger som en ställning för den mindre kunniga personen och visar hur han eller hon ska göra. Detta för att den mindre kunniga personen ska klara det själv sedan (Säljö 2010, s. 192). De lärarna i undersökningen visade enighet med det sociokulturella perspektivet när de delade in eleverna i par. De tänkte på att det alltid skulle vara en i paret som skulle vara lite längre fram i utvecklingen för att kunna hjälpa den andra eleven framåt i sin utveckling. Pararbetet stöttar de elever med svårigheter bra tycker lärarna då den elev med svårigheter kan se hur de andra skriver och blir motiverad till att själv göra det. Även lärarna blir som en stöttning för elever med svårigheter då de delar upp paren så att till exempel tre av paren klarar sig på egen hand medans det fjärde paret behöver mer stöttning.

Lärarna ser stora fördelar för elever med motoriska svårigheter vad det gäller datoranvändandet. Då får dessa elever samma möjligheter som de andra att lyckas i sin läs- och skrivutveckling utan att hindras utav sina svårigheter. Alla elevernas texter blir lika fina och det stärker självförtroendet hos de elever som annars skulle ha svårigheter med motoriken. Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 100- 101, 103) beskriver att eleverna ges bättre förutsättningar att skapa egna texter genom datorn och resultatet blir snyggt för alla elever. Hon ser att elevernas självförtroende blir bättre genom detta. Takala (2013, ss. 20-21) menar att de elever med motoriska svårigheter slipper att känna upprepade misslyckande när bokstäverna blir korrekta direkt på datorn. Myrberg (2007, ss. 90- 93) däremot menar att det inte finns tillräcklig forskning som utvärderar hur effekten av datoranvändandet för elever med läs- och skrivsvårigheter ser ut.

Talsyntesen är något som lärarna i undersökningen upplevde som mycket positiv för att stötta elever med läs- och skrivsvårigheter. Genom talsyntesen får eleven det de skriver ljudat och uppläst för sig. Eleverna kan lyssna flera gånger och det kräver inte att en vuxen sitter bredvid dem hela tiden. De får känna sig självständiga och känna att de klarar det som de andra gör. Agélii Genlott och Grönlund (2013, s. 101, 103) ser även fördelar för elever med läs- och skrivsvårigheter och svenska som andraspråk. Eleverna kan oavsett förmåga producera egna texter och med talsyntes som hjälpmedel kan eleven även få stavningshjälp.

Sammanfattningsvis uppmärksammar resultatet av studien att olika typer av stöttning förekommer i arbetet med elever med svårigheter. Resultatet visar att ASL används för elevstöttning, lärar- elevstöttning och stöttning genom hjälpmedel, framförallt datorer och talsyntes.

Hur bidrar ASL-metoden till elevers lärande i jämförelse med tidigare undervisningsmetoder?

Något som visade sig i undersökningen var att det råder delade meningar hos lärarna som använder sig av metoden ASL angående om de använder metoden helt eller om de plockar delar av den. De lärare som använder hela metoden menar att metoden måste följas fullt ut och att helheten i metoden annars försvinner. Några upplever att det bästa är att plocka delar utav den och inte använda metoden fullt ut. Takala (2013, s. 22) lyfter att metoden inte är tillräcklig för att kunna användas fullt ut och behöver kompletterande undervisning. Hon vill se fler studier som visar på metodens effekt. Agélii Genlott och Grönlund (2013, ss. 98, 102)

och Hultin och Westman (2013, s. 1097, 1102) kan se i sin studie att elever som undervisats med ASL både läser bättre och producerar texter på en högre nivå än de elever som undervisats i en mer traditionell läs- och skrivmetod.

Lärarna upplevde tidigare att undervisningen blev tråkig genom att traggla bokstäver hela ettan. Genom metoden ASL slipper de den undervisningen då fokus ligger på läs- och skrivinlärning och där eleven skriver sina egna texter. Vygotskij (2001, ss. 333) menar att den viktigaste undervisningen i skolan är skrivning för att det väcker liv i elevernas utveckling.

Lärarna i undersökningen ser att eleverna har lättare för att skriva på datorn, vilket påverkar deras texter till det positiva. Lärarna upplever en tydlig skillnad vad det gäller elevernas texter. De jämför med tidigare elevers texter då de inte arbetade enligt ASL. Elevernas texter är längre, innehållsrikare och eleverna går in mer på detaljer i texterna nu. Att elevernas texter är längre menar lärarna bero på att det är enklare att skriva på datorn. Hade eleverna skrivit för hand hade de kanske inte orkat mer än två meningar. När lärarna jämför den traditionella undervisningen med ASL ser de att eleverna genom arbete med ASL utvecklar sin läs- och skrivutveckling snabbare. De börjar intressera sig för texternas detaljer snabbare till exempel stor bokstav och punkt. I tidigare forskning visar sig liknande resultat där Hultin och Westman (2013, 1097, 1102) även lägger till att eleverna klarar av att bemästra sina texter själva. Likaså Agélii Genlott och Grönlund (2013, ss. 98, 102) har liknande resultat och tillägger att texternas struktur är bättre och att eleverna använder ett mer detaljerat språk.

Uppsatsens kunskapsbidrag

I undersökningen bekräftas mycket av det som uppmärksammas i tidigare forskning, men något som skiljer sig från tidigare forskning är hur datoranvändandet upplevs för elever med svårigheter. Tidigare studier menar att det inte finns tillräckligt med forskning där positiva resultat visats för elever med läs- och skrivsvårigheter. Denna undersökning visar dock att lärare anser att elever med svårigheter stöttas av datoranvändandet i sin läs- och skrivinlärning.

Undersökningen har syftat till att besvara frågor som tidigare forskning pekat ut som angelägna. Framförallt har denna studie påvisat att metoden ses som väldigt positiv för alla elever av de lärare som använder den. Dock hade en större undersökning behövts för att ge större trovärdighet till resultatet. Under arbetet med undersökningen har också nya forskningsfrågor väckts gällande undervisningsmetodens långsiktiga effekter. Den fråga som väckts är ”Hur visar sig effekten på elevers läs- och skrivinlärning då elever undervisats genom ASL tidigare?” Alltså det skulle vara intressant att veta hur eleverna klarar sig i högre årskurser efter att ha undervisats med ASL. Det hade varit intressant att rikta en studie som synliggör eventuella skillnader mellan elever som undervisats efter ASL och en mer traditionell undervisning och se om deras läs- och skrivutveckling är lika bra, bättre eller sämre i senare årskurser.

Metoddiskussion

Syftet med undersökningen var att undersöka lärares uppfattningar av metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL). Jag ville veta hur lärare upplever att metoden fungerar och då passar intervju bäst som metod (Trost 2005, ss.15-18). Metoden har fungerat bra då den i helhet har givit svar i förhållande till undersökningens syfte. I undersökningen intervjuades fyra lärare men jag hade helst sett att undersökningen baserats på 6-8 informanter för att få så mycket information som möjligt och få fler varierande uppfattningar. Enligt Fejes och Thornberg

(2009, ss. 258-259) behöver intervjufrågor vara utformade så att syftet blir besvarat för att ge undersökningen en hög giltighet. Alltså att undersökningen mäter det som är tänkt att mätas. Det kan vara svårt i en kvalitativ studie att få en konkret bild av svaret då det kan förekomma brister och otydliga svar i datainsamlingen vilket kan leda till att det väsentliga i undersökningen missas. Dock fick jag i undersökningen uttömmande svar vilket kan ha att göra med att en pilotstudie genomfördes för att se att intervjufrågorna svarade på det som var tänkt. Detta för att kunna justera frågorna om de inte svarade till syftet. Frågorna svarade bra till syftet under pilotstudien och några större ändringar behövdes därför inte genomföras, i och med det användes även pilotstudien till undersökningen.

I undersökningen var det svårt att få tag på informanter och därför gjordes två telefonintervjuer. Att genomföra telefonintervjuer kan påverka resultatet i undersökningen då jag som forskare inte kan se den jag pratar med och på så vis missar den icke-verbala kommunikationen. I detta fall upplevde jag inte att intervjuerna gav mig mindre än de andra intervjuerna då jag gav gott om utrymme för informanten att berätta.

Analysarbetet utgick från det sociokulturella perspektivet och har gett undersökningen en begreppslig apparat för att hjälpa till att besvara forskningsfrågorna. Dock hamnade vissa svar från intervjuerna med informanterna utanför det sociokulturella perspektivet och det blev svårt att få med det i resultatet även om det var intressant. Till exempel när informanterna berättade om hur de arbetade på de olika stationerna. Det hade gett undersökningen mer beskrivande uppfattningar om hur lärare kan arbeta med ASL. Perspektivet här ändå gett undersökningen glasögon och visat på att ASL har mycket som faller inom ramarna för det sociokulturella perspektivet.

Didaktiska konsekvenser

Denna undersökning lyfter en metod som lärare kan använda till alla elever i klassen utan att behöva göra extra material till några elever eller där några elever behöver lämna klassrummet för att göra något enklare med en annan pedagog. Det kan vara svårt för lärare att hitta metoder som går att använda till alla elever i klassen men denna undersökning visar att metoden ASL är individanpassad och eleverna kan arbeta efter sin egen förmåga. I denna undersökning visar sig den största fördelen med ASL att undervisningen framförallt blir individanpassad och gör att alla elever kan göra samma sak och blir inkluderade i undervisningen. Enligt undersökningen skulle undervisning genom metoden bli individanpassad, eleverna stöttas av varandra och lär i ett samspel med varandra då arbetet oftast sker par. Genom att ta del av denna undersökning får man en inblick i hur arbetet med ASL går till och att det verkar vara en metod som gynnar alla elever. Det framkommer många fördelar i undersökningen som gynnar elevernas läs- och skrivinläring. Utifrån det som framkommer i undersökningen skulle läs- och skrivundervisningen förbättras i arbete med ASL då det visar att eleverna presterar bättre i förhållande till mer traditionella undervisningsmetoder. Eleverna lär sig läsa snabbare, deras texter blir längre och de får ett mer detaljrikt språk. Det finns dock tidigare forskning som visar på mer negativa tendenser vad det gäller metoden ASL, som att metoden ASL inte är tillräcklig utan behöver kompletteras med andra metoder. Det visar sig inte i denna undersökning där det ges en bild av att ASL-metoden verkligen är något att satsa på. Jag tänker att eleverna behöver börja arbeta enligt metoden i förskoleklass eller ettan och sedan fortsätta med den till och med tvåan. Då är det viktigt att ha med hela arbetslaget när arbetet med ASL börjar eftersom klasserna inte alltid har samma lärare under hela perioden. Blir hela arbetslaget involverat i

arbetet med ASL tror jag det kan bli riktigt lyckat utifrån vad jag fått fram i undersökningen, med elevgrupper som samarbetar bra och tycker undervisningen blir rolig.

TACK

Jag vill tacka de lärare som ställde upp som informanter i undersökningen, utan er hade inte undersökningen varit möjlig att genomföra. Jag vill även tacka min handledare Magnus Levinsson som stöttat mig genom arbetet.

REFERENSER

Agélii Genlott & Grönlund (2013). *Improving literacy skills through learning reading by writing: The iWTR method presented and tested*. [Computers & Education Volym 67](#), September 2013, Sida 98–104. Tillgänglig:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131513000857>

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Ejvegård, Rolf (2009). *Vetenskaplig metod*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur

Fejes, A. & Thornberg, R. (2009), *Handbok i kvalitativ analys*, 1. uppl. edn, Liber, Stockholm.

Goldberg, A, Russel, M & Cook, A. (2003). *The Effect of Computers on Student Writing: A Meta-analysis of Studies from 1992 to 2002*. The Journal of Technology, Learning, and Assessment. Volym 2, Nummer 1 · Februari 2003 Tillgänglig:

<http://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/jtla/article/view/1661%3E>

Healy, J.M. & Emt, J. (1999), *Tillkopplad eller frånkopplad?: datorer, barn och lärande - digitala drömmar möter verkligheten*, Brain Books, Jönköping.

Hermerén, Göran (red.) (2011). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Tillgänglig på Internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed>

Hultin, E & Westman, M. (2013). *Early Literacy Practices Go Digital*. Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ), Volym 4, Issue 2, Juni 2013. Tillgänglig:

<http://infonomics-society.ie/wp-content/uploads/licej/published-papers/volume-4-2013/Early-Literacy-Practices-go-Digital.pdf>

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Lantz, A. (2007), *Intervjumetodik*, 2., [omarb.] uppl. edn, Studentlitteratur, Lund.

Myrberg, M. I Vetenskapsrådet (2007), *Dyslexi: en kunskapsöversikt*, Vetenskapsrådet, Stockholm. Tillgänglig:

https://publikationer.vr.se/wp-content/uploads/2014/02/VR2.2007_02pdf

Skolverket (2013) Rapport 398. *PISA 2012 15-åringars kunskaper i matematik, läsförståelse och naturvetenskap*. Stockholm: Fritzes

Säljö, R. (2010) kapitel 5 i Lundgren, U.P., Säljö, R., Liberg, C., Pedagogiska institutionen, Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, Uppsala universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten & Institutionen för didaktik 2010, *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*, 1. utg. edn, Natur & kultur, Stockholm.

Takala, M. (2013). *Teaching reading through writing*. Support for Learning, British Journal of Learning Support. Tillgänglig: <http://www.arnetrageton.no/Tekstskaping/Artiklar/RtW%20Takala%20Sup%20f%20learning%202013.pdf>

Trageton, A. & Nilsson, B. (2014), *Att skriva sig till läsning: IKT i förskoleklass och skola*, 2., [rev.] uppl. edn, Liber, Stockholm.

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk - samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

Vygotskij, L.S. & Öberg Lindsten, K. (2001), *Tänkande och språk*, Daidalos, Göteborg.

Wedin, Å. (2011), *Språkande i förskolan och grundskolans tidigare år*, 1. uppl. edn, Studentlitteratur, Lund.

BILAGA 1

Missivbrev till informanter

Hej, jag är student från Högskolan i Borås. Jag läser Grundlärarutbildningen f.-3 och gör nu mitt examensarbete. Mitt syfte med studien är att undersöka lärarens erfarenheter om metoden *Att skriva sig till läsning* (ASL).

Jag söker nu informanter att intervjua för att få verksamma lärares syn på metoden ASL. Jag uppskattar att intervjun tar cirka 30- 45 minuter, jag rekommenderar att sätta av minst 45 minuter för att inte behöva stressa igenom intervjun. Under intervjun kommer jag spela in för att lättare analysera materialet, detta material kommer endast jag att ha tillgång till.

Du som informant har olika rättigheter inom etiska regler. Er medverkan är frivillig och du får när som helst avbryta intervjun och din medverkan i studien. Du kommer vara anonym i undersökning och de data jag samlar in kommer endast användas i forskningssyfte.

Jag vore väldigt tacksamma för din medverkan.

Om du kan tänka dig medverka i studien kontakta senast den 15 april så att vi sedan kan boka in en tid som passar.

Med vänliga hälsningar

Sofia Ivarsson

Kontakta mig via mail:

ivarsson.sofia@hotmail.com

BILAGA 2

Intervju av lärare om metoden ASL

Vilka för- och nackdelar har metoden för elevers lärande?

- Vilka möjligheter ges eleverna genom metoden?
- Vilka svårigheter framkommer bland eleverna?
- Gynnas alla elever av metoden?
- Vilka fördelar ser du med metoden?
- Vilka nackdelar ser du med metoden?
- Varför tycker du fler ska använda metoden? Eller inte använda metoden?
- Hur använder du metoden? Följer den strikt? Delar av den?

Hur anser lärarna att metoden stöttar elever med svårigheter?

- Vilka möjligheter ser du för elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Vilka svårigheter/risker ser du för elever med läs- och skrivsvårigheter?
- Hur stöttas elever med läs- och skrivsvårigheter av arbete i par?
  - Hur ser parindelningen ut?
  - Vilka elever är bra för vem?
- Hur stöttas elever med svårigheter av datoranvändandet?
- Varför ska elever med svårigheter skriva sig till läsning?
- Hur arbetar du med att stötta elever med läs- och skrivsvårigheter?

Hur bidrar ASL- metoden till elevers lärande i jämförelse med tidigare undervisningsmetoder?

- Hur ser du att metoden bidrar till elevernas läs- och skrivinlärning till skillnad mot tidigare undervisning?
- Hur påverkar datorerna elevernas inlärning?
- Hur hanteras elevers olikheter i ASL-undervisning jämfört med tidigare undervisning?
- Varför ska elever som har lätt för läs- och skrivinlärning skriva sig till läsning?
- Hur är klassrummet anpassat efter metodens riktlinjer?
  - Hur placeras datorerna?
  - Är det en medveten placering?
- Vad är den största skillnaden för dig som lärare om du jämför hur du undervisade tidigare med hur du undervisar med ASL?

Följdfrågor

- Hur visar det sig?
- Varför?
- Förklara mer?
- Kan du utveckla det?
- Kan du ge exempel?
- Berätta mer?
- Hur tänkte du då?

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se